HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ותו אי ס"ד כי עביד במלקט וברהיטני מצוה קא עביד מדלא כתיב תער °כר"ל (א)דאמר אכל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב ואם לאו יבא עשה וידחה את לא תעשה ור"א מאי טעמא יליף מראשו (ג)דתניא 1ראשו מה ת"ל לפי שנאמר גבי נזיר 2תער לא יעבור על ראשו יכול אף נזיר מצורע כן בת"ל ראשו ממאי דלמא לעולם אפילו ליקטו במלקט וברהיטני מצוה קעביד וכי תימא תער למה לי למימרא דאפילו בתער ס"ד אמינא הואיל וגבי נזיר כי עביד בתער מיחייב גבי מצורע נמי ליחייב קמ"ל דלא אי סלקא דעתך כי עביד במלקט וברהיטני מצוה קעביד מדלא כתב תער כר"ל ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה מיבעי להו למידחי לאו דהקפה דתניא 3לא תקיפו פאת ראשכם יכול אף מצורע כן גת"ל ראשו למה לי למכתב ראשו ותיפוק ליה מזקנו דתניא 1זקנו מה ת"ל לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף מצורע כן ת"ל זקנו ולמה לי למכתב זקנו צריכי דאי כתב רחמנא זקנו ולא כתב ראשו הוה אמינא (ד)הקפת כל הראש לא שמה הקפה להכי כתב רחמנא ראשו ואי

ותו אי ס"ד דכי עביד. מלורע במלקט וברהיטני שפיר דמי וזקנו להתיר תער הוא דאתא אדרבה מדלא כתב ביה תער (א) הוה אמינא דבתער לא מישתרי כלל מדלא כתיב תער במלורע ואמינא לך כר"ל דאמר כל מקום שאתה מולא כו' ה"נ במלורע ליגלח במלקט וברהיטני וליהוי מקיים וגילח את כל שערו וקא א]מוקים ללא תעשה דופאת זקנם לא יגלחו בתער דלא אסרה תורה ד)הקפת הראש אלא בתער שמע מינה דלהכי אילטריך זקנו למישרי תער במלורע ולמימרא דבתער אין במידי אחרינא לא דומיא ה)דהקפת ראש דקאתי ליה עשה דוגילח את כל שערו ודחי ליה לאו ו)דהקפה לפי שאינו יכול לקיים את שניהם. ור"א אית ליה ג"ש וקסבר מלקט ורהיטני נמי עבדי גילוח והוי נמי גילוח שיש בו השחתה ומש"ה כי ליקטו במלקט ורהיטני גבי ז)הקפה חייב וה"נ מפרש במסכת מכות בפרק אלו הן הלוקין ח): **ור"א מאי טעמא.** כלומר הואיל ומוקמית להא דתני לעיל דמלורע יליף מדינא כר"א דבתער אין במידי אחרינא לא מאי טעמא אי מדינא הא איכא למיפרך כדלעיל ט) מה להלך השוה שבהן כו': **יליף מראשו.** דכתיב לגבי מלורע וגילח את כל שערו ואת ראשו: **ראשו מה ת"ל.** והלא כתיב שערו וראשו בכלל שערו הוא אלא לפי שנאמר גבי נזיר תער לא יעבור על ראשו ב] ת"ל וגילח את ראשו בתער כמו שאמרתי לך גבי נזיר ור"א סבר לה כרבי יונתן דאמר לעיל (דף לט:) דגבי נזיר לא מיחייב אלא בתער ובמידי אחרינא לא (ב) ה"נ האי דאסירי גבי נזיר מישתרי גבי מלורע ומאי דלא מיחייב ליה גבי נזיר כגון מלקט ורהיטני לא שרי במלורע: **וכ"ת תער למה לי.** וכי תימא למה לי למיכתב במלורע ראשו לילף מתער לא יעבור על ראשו האמור לגבי נזיר למישרייה במלורע ואפילו בתער: **סד"א הואיל וגבי נזיר כו'.** לא לעולם אימא לך דמלורע בתער אין במלקט וברהיטני לא דאי ס"ד דכי עביד במלקט וברהיטני מלוה קעביד (ג) הוה אמינא דבתער כלל לא משום דלא כתיב ביה תער וכדר"ל כו' והכא (ד) כיון דאפשר לו לקיים את שניהם עביד במלקט ורהיטני לקיים מלות עשה דוגילח את כל שערו וליקיים נמי לא תעשה דלא יעבור תער דלא אסרה תורה א] הקפת הראש אלא בתער ואימא דבתער כלל לא קמ"ל אלא לאו שמע מינה ג]דאילטריך ליה ראשו למישרי תער בנזיר מלורע למימרא דבתער אין מלקט ורהיטני לא ומש"ה אתי עשה דוגילח את כל שערו ודחי לאו דתער לא יעבור על ראשו לפי שאין אתה יכול לקיים את שניהם דמלורע שגילח במלקט ורהיטני לא עשה ולא כלום: (ה) ר"א לא מלי יליף במלורע בתער ולא במלקט ורהיטני מזקנו דהקפה משום דקסבר ר"א גבי הקפה דאפילו ליקטו במלקט ורהיטני חייב דכתער דמי ורבנן נמי לא מלו ילפי מלורע בתער ולא במלקט ורהיטני מראשו דנזיר משום דקסברי גבי נזיר כי גילח במלקט ורהיטני חייב דכתער דמי כדאמרינן לעיל [מ.] לרבות כל המעבירין: **להכי כתב רחמנא ראשו.** לאשמועינן דאפילו הקפת כל הראש שמה הקפה: ואי

לרבנן דטעון תער לתגלחתו ב] (נזיר) והכא אי לאו ק"ו דמנזיר לא אתי [להו] תער במלורע וי"ל דאפילו לא קים לו1 דמלות נזיר בתער מ"מ שפיר ילפינן ק"ו מנזיר דדחי תגלחת דידיה פיאות דהקפת הראש דאיכא בהו לאו במקיף במספרים כדמשמע בסמוך מלורע לא כל שכן שיהא מותר לגלח אף בתער וידחה לאו דהשחתת זקן אלא ע"כ קרא דזקנו אתא להטעינו תער ולא משחיתים אחרים: **ותו אי ס"ד כי עביד במלקט ורהיטני.** דקיים מלות גילוח ע"כ קרא דזקנו לא אתא למימר דמלי עביד בתער מדלא כתיב תער פירוש בהדיא דמבעי לן למימר כדרשב"ל דאסור לעשות ולגלח בתער הואיל ויכול לקיים שניהם שיגלח במלקט ורהיטני או במספרים ולא ידחה לאו ג] דהשחתת זקן והיה להש"ס לומר לא שרינן תער מדלא כתב תער אלא הש"ס קלר הלישנא דנזיר לישנא קלילא ורגיל בכמה מקומות לקלר לשונו אלא ע"כ קרא דזקנו אתא לקובעו חובה ולהטעין תער למלורע דלא ילא ידי תגלחתו אלא בתער: **ורבי אליעזר.** דאמר אפילו ליקטו במלקט ורהיטני חייב [בפאות] דזקן ומחייב בפאות דזקן אפילו בשאר משחיתין ושפיר אלטריך זקנו דמלורע דדחי לאו דהשחתת זקן והיינו נמי בשאר משחיתין מנא ליה תגלחת דמלורע דדוקא בתער יליף לה מראשו: **ראשו מת"ל.** ראשו דכתיב במלורע והלא כבר כתיב ברישא דקרא יגלח את כל שערו את ראשו ואת זקנו מת"ל2 לפי שנאמר גבי נזיר תער לא יעבור על ראשו תוך ימי נזירותו יכול אף נזיר [מלורע] כך יהא אסור לגלח וכל שער3 דקרא בשאר גופו ע"כ דאין לומר דעשה דוגילח דמלורע דחי לא תעשה דנזיר דתער לא יעבור על ראשו ועשה דגדל פרע שער ראשו ת"ל (שער) ראשו מיותר דאף נזיר ומלורע חייב לגלח בתער והאי דלא מוקי ר"א ראשו בראשו דכל אדם ולא בנזיר ולמדחי [לאו] דהקפה [גרידא] אי משום דס"ל הקפת כל הראש [לא] שמה הקפה אי משום דעשה דחי לא תעשה [גרידא] נפקא לר"א מגדילים כדבסמוך א"כ ראשו לא אילטריך אלא לראשו דנזיר אע"ג דאיכא לאו דתער לא יעבור ועשה דגדל פרע דחי להו עשה דוגילח מיתורא דראשו דכתיב במלורע והשתא נפקא ליה לר"א תער במלורע מנזיר דמידי דאסר בנזיר להעביר תער על ראשו הטעין במלורע לגלח בתער והיינו דקא מהדר בברייתא דלעיל (דף מ:) למילף תער במלורע מלוים ונזיר מן דינא ולא אתי ליה ולריך הוא ללומדה מראשו [דנזיר]4 ולעולם מנזיר ילפינן למלורע דטעון תער וס"ל5 לר"א דנזיר לא לקי אלא בתער דוקא כר' יונתן דלעיל הילכך מידי דאסור בנזיר דהיינו תער הטעין י) לאו במלורע כדמשמע [דאי] על שאר מעבירין נמי לילקי בנזיר אכתי לא ידעינן תער במלורע דאיכא למימר קרא דראשו לשאר מעבירין: **ופריך** כדלעיל דלמא אפילו במלקט ורהיטני נמי מלוה קעביד במלורע וכ"ת למה לי למישרי דאפילו בתער דסד"א כו' גבי מלורע נמי ליחייב כלומר גם כשיהיה הנזיר מלורע ד] קמ"ל ומשני אי ס"ד כי עביד במלקט ורהיטני מלוה קעביד במלורע מדלא כתיב6 היתר תער בפירוש לא7 לדחי עשה דמלורע לא תעשה דנזיר שהרי אפשר לקיים שניהן וק"ק אמאי לא מסיק נמי הכא לשינויא דלעיל לשתוק קרא מיניה ואנא אמינא ומה נזיר דאיסורא קעביד כו' וי"ל דהכא איכא למימר דשאני נזיר דליכא אלא חד לאו דהקפת ראש ולכך דחי ליה תגלחתו דנזיר אבל נזיר מלורע אית ביה תרין לאוין לאו דנזיר דתער לא יעבור ולאו דהקפת הראש ולכך לא ידחה עשה דמלורע להנך תרי לאוין ועוד עשה דגידול פרע ועוד תירץ הר"ס דלמאי דבעי למימר פרק ב' נזירין (לקמן דף נח.) אהך ברייתא דראשו דהקפת כל הראש לא שמה הקפה אפילו חד איסורא ליכא בנזיר במקום8 פאת הראש וליכא למימר ק"ו מנזיר דהתם ליכא תו שום דחיה: **ורבנן.** דנפקא להו דתגלחת דמלורע בתער מזקנו כדלעיל ראשו למה לי דבשלמא לר"א אילטריך ראשו למילף מיניה דתגלחת דמלורע בתער אלא לרבנן למה להו ראשו: **מיבעיא** להו למדחי לאו דהקפה אף במלורע שאין נזיר דאילטריך קרא לומר דדחי לאו דהקפה: **דתניא לא תקיפו פאת ראשכם יכול אף מצורע כן.** והא דכתב וגילח את כל שערו [חוץ] מפאת הראש או כשמירט פאת ראשו ת"ל ראשו מיותר דכתיב במלורע לאשמועינן

מסורת הש"ס

א) שבת קלג. לקמן נח. יבמות כ: מנחות מ., ב) לקמן נח. יבמות ה., ג) [לקמן נז: נח.], ד) גי' א"מ השחתת זקן, ה) גי' א"מ דהשחתת זקן, ו) גי' א"מ דהשחתה, ז) גי' א"מ השחתה, ח) [דף כא.], ט) [דף מ סוע"א], י) גי' א"מ לגבי מלורע,

נוסחת הריב"ן

א] מקיים נמי: ב] יכול אפילו לנזיר מלורע כן שלא יעבור תער על ראשו ת"ל כו': ג] מדאלטריך:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ותו אי וכו' מדלא כתב ביה תער אמינא כל"ל ותיבת הוה נמחק: (ב) ד"ה ראשו וכו' וה"נ ההוא גילוח דאסירי גבי נזיר: (ג) ד"ה סד"א וכו' מלוה קעביד אמינא כל"ל ותיבת הוה נמחק: (ד) בא"ד והכא נמי כיון דאפשר וכו' דלא אסרה תורה בנזיר אלא בתער ואימא דבתער כלל לא אלא לאו כל"ל ותיבת קמ"ל נמחק: (ה) בא"ד ור' אליעזר לא מלי יליף דמצורע וכו' המעבירין הס"ד ואח"כ מ"ה ורבנן האי ראשו וכו' מן המורה הס"ד ואח"כ מ"ה להכי כתב וכו' הקפה הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' כר"ל דאמר. עיין תשובת שאגת אריה סי' לו:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה סד"א וכו' דלא אסרה תורה הקפת. תי' הקפת נמחק ונ"ב גילוח. א"מ ויעו"ש: ב] תוס' ד"ה (דף הקודם) דמלוה דטעון תער לתגלחתו בלא נזיר כל"ל: ג] ד"ה ותו אי ס"ד וכו' ולא ידחה לאו בהשחתת זקן ומשו"ה היה כל"ל: ד] ד"ה ופריך כדלעיל וכו' קמ"ל. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד ומשני וכו' מדלא כתיב היתר תער בפירוש. נ"ב עי' א"מ:

הגהות התוספות

1. נ"ל לן. 2. נ"ל מת"ל ראשו. 3. נ"ל שערו. 4. תיבת דנזיר נמחק. 5. נ"ל דס"ל. 6. כאן אירע טעות המתחלפות ונשמטו כמה תיבות בדפוסים שלנו וכל"ל מדלא כתיב תער כדרשב"ל. כלומר יאסר לו לגלח בתער כיון דלא כתיב היתר תער כו'. כן הוא בס"י. 7. בס"א ולא. 8. נ"ל במקיף.

עין משפט נר מצוה

נח א מיי' פ"ג מהל' ציצית הל' ו ופ"ז מהל' נזירות הלכה טו:
נט ב מיי' פ"ז מהל' נזירות שם:
ס ג מיי' פי"א מהל' טומאת לרעת הל' א סמג עשין רלו רלז:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת זְקָנוֹ וְאֵת גַּבֹּת עֵינָיו וְאֶת כָּל שְׂעָרוֹ יְגַלֵּחַ וְכִבֶּס אֶת בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם וְטָהֵר: ויקרא יד ט
2. כָּל יְמֵי נֶדֶר נִזְרוֹ תַּעַר לֹא יַעֲבֹר עַל רֹאשׁוֹ עַד מְלֹאת הַיָּמִם אֲשֶׁר יַזִּיר לַיְיָ קָדֹשׁ יִהְיֶה גַּדֵּל פֶּרַע שְׂעַר רֹאשׁוֹ: במדבר ו ה
3. לֹא תַקִּפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם וְלֹא תַשְׁחִית אֵת פְּאַת זְקָנֶךָ: ויקרא יט כז

מוסף רש"י

אם אתה יכול לקיים את שניהם. כגון לבן דפשתן בסדין מקיים עשה דציצית ולאו דכלאים (מנחות מ.). **ואם לאו.** כגון תכלת דאי אפשר בשל פשתן, **יבא עשה.** דציצית וידחה את לא תעשה (שם). **ראשו מה ת"ל.** בראשו דמצורע נמי קאי (יבמות ה.). **יכול אף נזיר מצורע כן.** כשנטהר מצרעתו בתוך ימי נזירותו לא יעביר תער על ראשו (לקמן נח.).

פי' הרא"ש

ותו אי ס"ד אי עביד במלקט וברהיטני מצוה קא עביד מדלא כתיב תער כר"ל. כלומר אי לאו עיקר מצוה בתער לא דחי לאו דהשחתת זקן כיון דאפשר לקיים שניהם כדר"ל דאמר כל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב ואם לאו יבוא עשה וידחה את ל"ת. אלא ע"כ מדאצט' זקנו לומר דדחי א"א לקיים מצות תגלחת מצורע אלא בתער. ור' אליעזר מאי טעמא מהיכא יליף דתגלחת מצורע בתער דמזקנו לא מצי למילף דהשחתת זקן שייכא אף בשאר מעבירים: ראשו מה ת"ל מאחר דכתיב במצורע כל שערו מה הוצרך לפרוט ראשו: יכול אף בנזיר מצורע כן. לא יגלח ראשו: ת"ל ראשו ולק' ריש פ' ב' נזירים דייק תלמודא אמאי לא מוקמינן ראשו למדחי לאו דהקפת ראש כל אדם דלית ביה אלא לאו גרידא ומנ"ל לאוקומי לנזי' דאיכא תרי לאוי. ומדאצטריך ראשו למדחי לאו דנזיר אלמא תגלחת מצורע דוקא בתער דר"א לא מיחייב בנזי' בשאר מעבירי': למימרא אפילו בתער. אם ירצה: מצורע נמי מיחייב. אם הוא נזי': ומשני אם איתא דאין תגלחת מצורע דוקא בתער לא דחי כיון דאפשר במלקט ורהיטני ולקיים שניהם כדר"ל: ורבנן האי ראשו מאי דרשי ביה. כיון דמזקנו ידעינן דתגלחת מצורע בתער: מבעי להו למדחי לאו דהקפה. יכול אף מצורע כן ונקיים קרא דכל שערו היכ' דנמרטו פאות ראשו. ותיפוק לי מזקנו דשמעינן מיניה דעשה דוחה את ל"ת: צריכי דאי כתיב זקנו ולא כתיב ראשו ה"א הקפת כל הראש לאו שמה הקפה. דעיקר איסור הקפה בנוטל פאות הראש ומניח שאר דהיינו משוה צדעיו לאחורי אזניו להכי כתב רחמנא ראשו למידק